

ANAYASA MAHKEMESİ KARARIAnayasa Mahkemesi Başkanlığından:**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****İSA COŞKUN VE PAKİZER COŞKUN BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası	: 2022/28626
Karar Tarihi	: 13/1/2026
Başkan	: Basri BAĞCI
Üyeler	: Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR
Raportör	: Mehmet Yavuz YAŞAR
Başvurucular	: 1. İsa COŞKUN 2. Pakizer COŞKUN
Vekili	: Av. Fatma KARABULAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; uğranılan zararın tazmin edilmesi talebiyle açılan tam yargı davasında usule ilişkin imkânlar bakımından zayıf duruma düşürülme nedeniyle silahların eşitliği ilkesinin, yargılamanın makul sürede tamamlanmaması nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucuların oğlu E.C., Millî Eğitim Bakanlığına (İdare) bağlı bir özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde tedavi görmektedir. E.C. 14/6/2013 tarihinde yaygın gelişimsel bozukluklar odasında ders gördüğü esnada tuvalet ihtiyacını karşılamak için öğretmeninden izin alarak tuvalete gitmiştir. Ancak yaşanan kaza dolayısıyla sınıf penceresinden düşmesi sonucunda bacakları kırılarak ağır yaralanmıştır.

3. Başvurucular 17/9/2013 tarihinde Van 5. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Hukuk Mahkemesi) özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinin sahibi F.Ü.ye karşı kusurlu olması sebebine dayanarak maddi ve manevî tazminat davası açmıştır. Hukuk Mahkemesince yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen 7/1/2015 tarihli bilirkişi raporunda, söz konusu olay nedeniyle E.C.nin %21,12 oranında, yaşına göre meslekte kazanma gücünde azalma olduğu belirtilmiştir. Yine aynı dosyada özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi sahibi F.Ü.nün kurumda maddi imkânların hazırlanması, yeterli personelin istihdamı konusunda ihmalî olduğu gerekçesiyle %75 oranında kusurlu olduğu ifade edilmiştir. Raporda ayrıca nöbetçi öğretmenin de zihinsel engelli bir çocuğu kurum idaresinden veya başkaca bir görevliden yardım istemeden tuvalete göndermesi hususunda %25 oranında kusurlu olduğu açıklanmış ancak İdareye herhangi bir kusur izafe edilmemiştir.

4. Hukuk Mahkemesi yaptığı yargılamada 16/3/2016 tarihli duruşmada başvuru ve karşı tarafın duruşma günü ve saatinden haberdar olmasına karşın hazır olmadıklarından 16/3/2016 tarihinde dosyanın yenileninceye kadar işlem den kaldırılmasına karar vermiştir. Verilen yasal süre içinde taraflarca herhangi bir talepte bulunulmadığından bu kez davanın 22/6/2016 tarihli kararla açılmamış sayılmasına hükmedilmiştir.

5. Olay nedeniyle başvuru, İdarenin hizmet kusuru olduğu iddiasıyla 14/4/2014 tarihinde İdareye başvuru yapmış ve tazminat talep etmiştir. Bu başvurunun zımnen reddi üzerine 3.000 TL maddi ve 150.000 TL manevi olmak üzere toplam 153.000 TL tazminatın olay tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte tazminine karar verilmesi istemiyle 1/7/2014 tarihinde Van 3. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır.

6. Başvuru; dava dilekçesinde idari hizmetin kötü işlemi neticesinde çocuklarının belki de çok basit bir müdahale ile giderilebilecek bir yaralanmanın oluşacağı bir kaza yaşayacakken ağır şekilde sakatlandığını, pencerede koruyucu parmaklıkların olmadığını, buna göre oluşan zararlar ilgili olarak resen araştırma ilkesi uyarınca inceleme yapılarak karar verilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Uyuşmazlığı inceleyen Mahkeme 19/10/2015 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Uyuşmazlık konusu olay ile ilgili mevzuatın bir bütün olarak incelenmesinden; davalı idarenin özel eğitim kurumlarını denetlemekle yükümlü olduğu açık olmakla birlikte aynı olay nedeniyle Van 5. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin E:2013/430 esasına kayden tazminat davasının açıldığı, anılan davada yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen 07.01.2015 tarihli raporlarda söz konusu olay nedeniyle kursiyer [E.C.]'nin %21,12 oranında yaşına göre meslekte kazanma gücünde azalma olduğunun belirtildiği, yine aynı dosyada özel eğitim uzmanı tarafından düzenlenen kusur raporunda; Özel Öğretim Kurumları Standartlar Yönergesinde kurumların pencerelerinin korkulukla kapatılması hususunda herhangi bir düzenlemenin bulunmadığı, Özel Eğitim Kurumları Yönetmeliğinin 31. maddesindeki hüküm dikkate alınarak [V.Ö.Y.H.Ö.E. ve Rehabilitasyon Merkezi] kurucusunun kurumda maddi imkanların hazırlanması, yeterli personelin istihdamı konusunda ihmali olduğu gerekçesiyle %75 oranında kusurlu olduğu, nöbetçi öğretmenin de zihinsel engelli bir çocuğu kurum idaresinden veya başkaca bir görevliden yardım istemeden tuvalete göndermesi hususunda %25 oranında kusurlu olduğunun belirtildiği, davalı Milli Eğitim Bakanlığı'na herhangi bir kusurun izafe edilmediği görülmektedir.

Bu durumda; gerek Özel Öğretim Kurumları Standartlar Yönergesinde özel eğitim kurumlarının pencerelerinin korkulukla kapatılması hususunda herhangi bir düzenlemenin bulunmaması gerekse [V.Ö.Y.H.Ö.E. ve Rehabilitasyon Merkezi] kurucusunun kurumda maddi imkanların hazırlanması, yeterli personelin istihdamı konusunda ihmali olduğu gerekçesiyle %75 oranında kusurlu oluşu ve nöbetçi öğretmenin de zihinsel engelli bir çocuğu kurum idaresinden veya başkaca bir görevliden yardım istemeden tuvalete göndermesi hususunda %25 oranında kusurlu olması ve davalı idareye kusur izafe edilmemesi nazara alındığında davalı Milli Eğitim Bakanlığı'nın hizmet kusurunun bulunmadığı kanaatine varılmakla talep edilen maddi ve manevi tazminatın reddi gerektiği sonucuna varılmıştır."

7. Başvuru; karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Temyiz dilekçesinde adli yargıda görülmekte olan davada alınan bilirkişi raporunun dava dışı kişilerin kusur oranlarıyla ilgili olduğunu, İdarenin hizmet kusuru bakımından hükme esas

alnabilecek nitelikte olmadığını iddia etmiştir. Başvurucular ayrıca İdarenin hizmet kusuru nedeniyle sorumluluğunun tespiti için bu dosya kapsamında da oluşan zarar yönünden bilirkişi incelemesi yaptırılması gerektiğini vurgulamıştır. Danıştay Sekizinci Dairesi (Daire) 1/7/2020 tarihinde verdiği kararla temyiz başvurusuna konu kararın hukuka ve usule uygun olduğu, kararın kaldırılmasını gerektirecek yasal bir sebep bulunmadığı tespitiyle temyiz başvurusunun reddine karar vererek hükmü onamıştır.

8. Başvurucuların yaptığı karar düzeltme başvurusu da aynı Dairenin 28/12/2021 tarihli kararıyla reddedilmiş ve hüküm kesinleşmiştir.

9. Başvurucular, nihai kararı 4/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 3/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Silahların Eşitliği İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucular; İdarenin gereken düzenlemeleri ve kontrolleri yapmaması nedeniyle hizmet kusuru olduğunu, Mahkemece İdarenin taraf olmadığı bir uyumsuzluğa ilişkin sunulan bilirkişi raporunun hükme esas alındığını iddia etmiştir. Başvuruculara göre somut olayda incelenmesi gereken mesele, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinin gerekli önlemleri alıp almadığının yanı sıra İdarenin denetim yükümlülüğünü yerine getirmeyeceğidir. Buna göre başvurucular Mahkemece hukuk kurallarının hatalı yorumlandığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucuların temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca konuyla ilgili olarak İdareden temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucuların şikâyetlerine yönelik yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere sunulduğu ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını tekrar etmiştir.

13. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirilmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucuların şikâyetleri bir bütün olarak adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesi yönünden incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes *iddia, savunma* ve *adil yargılanma* hakkına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak *iddia* ve *savunma* hakkına birlikte yer verilmesi, taraflara iddia ve savunmalarını mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanınması gerektiği anlamını da içermektedir (*Mehmet Fidan* [1. B.], B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 37).

16. Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmelerle de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen *silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama* ilkelerine Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Bu itibarla anılan ilkenin adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Anılan ilkeye uygun yürütülmeyen bir yargılamanın hakkaniyete uygun olması imkân dâhilinde değildir (*Mehmet Fidan*, § 38).

17. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir (*Yaşasın Aslan* [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32). Bu usul güvencesi uyumsuzluğun her iki tarafına da savunmasının temel dayanağı olan delilleri sunma imkânı tanınmasını kapsamaktadır (*Yüksel Hançer* [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 18, 19).

18. Kural olarak Anayasa Mahkemesinin görevi, herhangi bir davada bilirkişi raporu veya uzman mütalaasının gerekli olup olmadığına karar vermek değildir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin tarafların öne sürdüğü ve esasa etkili olan iddiaların işin mahiyetinin gerektirdiği ölçüde incelenip incelenmediğini ve özellikle ispat külfeti konusunda taraflardan birinin diğerine nazaran dezavantajlı bir konuma düşürülüp düşürülmediğini denetleme görevi bulunmaktadır (*Ahmet Korkmaz* [2. B.], B. No: 2014/16232, 25/1/2018, § 29).

19. Başvurucular, çocuklarının özel eğitim ve rehabilitasyon merkezindeki eğitimi sırasında camdan düşerek ağır yaralanması olayında İdarenin kazanın meydana geldiği yerde gerekli denetimleri gerçekleştirmemesi ve yasal düzenlemeleri yapmaması nedeniyle hizmetin kusurlu işletildiği iddiasıyla tazminat davası açmıştır. Söz konusu davada tartışılacak temel mesele, başvurucuların maddi ve manevi zarara uğrayıp uğramadığı ve varsa zararlarının kusursuz veya kusur sorumluluğu uyarınca devlet tarafından karşılanmasının koşullarının oluşup oluşmadığıdır.

20. Mahkeme, başvurucuların tazminat istemini kusur sorumluluğu ilkesi yönünden incelemiş ve sorumluluğun şartlarının oluşmadığına karar vermiştir. Mahkeme; bu sonuca ulaşırken Hukuk Mahkemesince alınan bilirkişi raporunda zararın özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi sahibinin ve çalışan öğretmenin kusuru nedeniyle oluştuğuna işaret edildiğini, İdareye herhangi bir kusur atfedilmediğini ve dosya içeriğinde İdareye olayla ilgili olarak kusur atfedilmesini gerektirecek herhangi bir bilgi, belge veya delilin mevcut olmadığını belirterek gerekçesini oluşturmuştur.

21. Başvurucular, dava ve istinaf dilekçelerinde, İdarenin hizmet kusuru nedeniyle sorumluluğunun tespiti için bu dosya kapsamında da oluşan zarar yönünden bilirkişi incelemesi yaptırılması gerektiğini, adli yargıda yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu hazırlanan raporun hükme dayanak yapılamayacağını özellikle vurgulamıştır. Mahkeme yaptığı yargılamada bilirkişi incelemesini gerekli görmemiş; Hukuk Mahkemesinde yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu hazırlanan bilirkişi raporunu hükme esas almıştır. Daire de ayrı bir gerekçe göstermeksizin kararı onamıştır. Bu itibarla başvurucuların iddiasını

ispatlamada hayati öneme sahip olan söz konusu hususlar dikkate alınmadan uyuşmazlığın sonuçlandırılmasının başvuru davalı idareye nazaran zayıf bir konuma düşürülmesine yol açtığı anlaşılmıştır.

22. Dolayısıyla başvuruya konu yargılamanın bütünü yukarıda belirtilen ilkeler doğrultusunda incelendiğinde başvuru davalı idareye nazaran zayıf bir konuma düşürülmesine yol açtığı anlaşılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurular, yargılamaların makul süre içinde tamamlanmaması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan *Veysi Ado* ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelere ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

25. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurular, ihlalin tespiti ile miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)* [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak

yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

29. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,**

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle **KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,**

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ilkesinin **İHLAL EDİLDİĞİNE,**

C. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ilkesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Van 3. İdare Mahkemesine (E.2014/703, K.2015/1030) **GÖNDERİLMESİNE,**

D. Başvuruların tazminat talebinin **REDDİNE,**

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvuruculara **MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,**

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal **FAİZ UYGULANMASINA,**

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına **GÖNDERİLMESİNE** 13/1/2026 tarihinde **OYBİRLİĞİYLE** karar verildi.